

Alô! Tôi là Nguyễn Kontum

> GS. Nguyễn Như Kontum và GS. Bộ trưởng Tạ Quang Bửu - Bộ trưởng Bộ Đại học tại một cuộc họp

Đây là câu đầu tiên tôi được nghe trong lần đầu tiếp kiến Thầy đã gây cho tôi một ấn tượng mạnh về thái độ giản dị, thân mật và chân tình của Thầy, đồng thời cũng khiến tôi hơi ngạc nhiên, vì, không hiểu vô tình hay hữu ý, mà Thầy đã không nhắc đến chữ đệm "Như" khi tự giới thiệu. Sau này, trong vài lần trao đổi với Thầy về công việc, trong phòng làm việc của Thầy, chợt có chuông điện thoại, Thầy vừa nói xin lỗi vừa nhắc máy, tôi lại đã nghe thấy giọng nói vui vẻ của Thầy với câu nói trên, hoặc có khi hơi khác một chút: "Alô, Nguyễn Kontum đây!" Tôi đoán rằng hai câu hơi khác nhau tùy theo mức độ thân mật của nhân vật đối thoại với Thầy. Và tôi nhớ, không lần nào nghe thấy Thầy nhắc đến chữ "Như" cả. Tuy tò mò, tôi cũng không dám hỏi Thầy, và cũng chẳng trao đổi với ai, chỉ cho là Thầy thấy chữ "Kontum" đã sẵn hai âm tiết, thêm chữ họ "Nguyễn" là đủ ba âm tiết như danh tính của đại đa số người Việt rồi, nên bớt đi chữ đệm không quan

trọng, cho giống mọi người. Khi định viết bài này, tôi có kể với anh Nguyễn Hữu Tâm, con trai lớn của Thầy, được anh cho biết là Thầy vốn không thích chữ "Như" đó từ lâu, nhưng không dám chính thức xin đổi trên các giấy tờ, mà chỉ không nhắc đến, khi tự giới thiệu thôi. Theo anh Tâm, chính vì thế, nên khi đặt tên cho anh và em trai anh, Thầy dứt khoát thay "Như" bằng "Hữu".

Là một trí thức lớn, liên tục đảm nhiệm nhiều công tác, vừa về chuyên môn, vừa về chính trị, xã hội, Thầy vẫn chăm đọc sách và tận dụng lúc rảnh rỗi để dịch sách; trong các đợt học chính trị, được may mắn ở cùng tổ với Thầy, tôi thấy Thầy nghiên cứu tài liệu rất chăm chỉ, tích cực tham gia thảo luận và viết thu hoạch rất nghiêm túc. Đặc biệt, từ ngày Thầy ở Khu học xá Nam Ninh (Trung Quốc) về công tác ở Thủ đô, hầu như Thầy không bỏ buổi tập thể dục nào. Thầy còn kể, hồi ở Pháp, hề được nghỉ lễ là Thầy tổ chức đi cắm trại bằng xe đạp với các bạn. Thầy cũng chẳng ngại lao động

● TSKH. NGÔ QUỐC QUỲNH

chân tay, không nề hà cầm chổi tự quét phòng của Thầy. Có một lần cùng đi lao động với các thầy trong trường, lúc nghỉ giải lao, thầy Nguyễn Văn Chiến, bấy giờ là Tổ trưởng bộ môn Địa chất và thầy Đào Văn Tiến, bấy giờ là Tổ trưởng bộ môn Sinh vật, hai vị cùng tham gia cải cách ruộng đất với Thầy, kể rằng anh em bản cố nông cứ thắc mắc Thầy thuộc thành phần gì mà lao động chẳng thua gì họ? Thầy chỉ cười khiêm tốn, không nói gì.

Gần cuối năm 1956, Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội cùng một số trường đại học khác, như Bách Khoa, Nông Lâm, Giao Thông... được thành lập, Thầy được bổ nhiệm làm hiệu trưởng Trường Đại học Tổng hợp. Đất nước lúc đó còn nghèo, tuy là hiệu trưởng trường đại học có danh tiếng, mấy lần được đón nguyên thủ các nước lớn, nhưng Thầy vẫn đạp xe đi làm hàng ngày. Mấy năm sau, trong một buổi làm việc của Tổ danh từ Vật lý, Thầy khoe, mới được cấp một ô tô Mát-xcơ-vich, loại xe nhỏ, 4 chỗ, có người lái riêng. Có người lái, nhưng "Trên" - Thầy nói - vẫn khuyến khích chúng tôi học lái để khi cần có thể lái lái. Thế là tôi lại được học lái ô tô! "Như bản tính của Thầy, Thầy học chăm lắm và nhanh chóng được cấp bằng lái. Chúng tôi chúc mừng Thầy và đùa: "Hôm nào rảnh Thầy khao chúng em một chầu đi vòng quanh Hồ Tây, Thầy nhé!"

Với tôi, mỗi khi tưởng nhớ tới Thầy, tôi lại thấy như hiện lên trước mắt vẻ mặt nhân hậu của Thầy, cùng mái tóc bạc trắng, nụ cười thân mật không chút giả tạo, cùng câu tự giới thiệu đơn giản: „Tôi là Nguyễn Kontum đây“.

*) Xin xem bài "Nhớ lại những ngày làm việc và tâm tình với Thầy Nguyễn Như Kontum" của N. Q. Quỳnh, đăng trong Tạp chí "Vật Lý Ngày Nay" số 2 (55), tháng 4 - 2002